गोपीचंद राजानो ख्याल.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

બુ. જેઠાલાલ હરજીવન.

આવૃતિ ૨ જી. પ્રત ૨૦૦૦

અમદાવાદ.

પાનકોરને નાકે ધાંચીની વાડીમાં

નથુભાઇ રતનચંદે પોતાના

એંગ્લો વરનાક્યુલર પ્રીંટીંગ પ્રેસમાં છાપ્યું.

સંવત ૧૯૪૬ સને ૧૮૯૦.

કીમત ૨ આના.

ઙઉ૪૫

ગોપીચંદ રાજાનો ખ્યાલ.

શ્રી ગણેશાય નમઃ શ્રી ગુરૂભ્યો નમઃ શ્રી ગોપીજન વલ્લભાય નમઃ ॥ અથ ગોપીચંદ રાજાનો ખ્યાલ લખ્યો. છે.

હલકારાના દુહા.

આયા હલકારા ગોપીચંદકા રેહેવે બંગાલા દેશમેં;
સરસ્વતી માયા શારદા સમરૂં, ધર વલ્લભકો ધ્યાન.
પાયે ઘુઘરૂં બાજે ધનકે તોડે મુખસે તાન;
બાલ વ્યાસ ઉસ્તાદ હમારા, લેજો મુજરો માન. બોલ આયા.
કામરૂ દેશ કમક્ષા દેવી હશમત હે ભરપૂર;
હીંગલાજકા દરશન કીના જવાલા રેહેગઈ દુર. બોલ આયા૦૨
રંગરંગીલા છીડી હમારે સદા જે રહે તે સંગ;
કામ પડે ઝગડેકે માંહી કરે ફોજમેં જંગ. બોલ આયા૦૩
પાંચ રૂપૈઆ પાવા રોજ કરો જમાં જે ફર ન્યારી;
રાજા સાહેબકા હુકમ હુવા તો પકડા ચોરજુવારી. બોલ૦ ૪
ઘડી ઘડીકી ચીઠી લખવા ગોથા કયુય ન ખાતા;
ગુજરાતસેં જલદી આયા મુંબઈ કલકત્તા. બોલ આયા૦૫
મુંબઈમેં મંમાદેવી કલકત્તામેં કાલી;
જોધાણામેં ચામુંડા લાલ ચુંદડી વાળી. બોલ આયા૦૬

બંગાલેસે આયા હલકારા શબકે મન ભાયા,
આવે ગોપીચંદ રાજા બાજે નોબત બાજા. બોલ આયા૦૭

ટેર દુહા.

આયે ગોપીચંદ ગોડ બંગાલેમેં રાજ કરે સબ દેશમેં,
સરસતીમાયા સારદા સમરૂં ધર વલ્લભકો ધ્યાન;
પાગે ઘુઘરૂં બાજે ઘનકે મુખસે તોડે તાન.
બાલ બ્યાસ ઉસ્તાદ હમારા મુજરો લેજો માન. આયા૦ ૧
પિતા હમારે જાને પ્રથવી નાગ ત્રીલોકી ચંદ,
રાજા કેદ કીયે દેવનને જીનકે કાટે ફંદ;
ધીરે દવાઈ શેહેરમાંહી દુનીયાં કરે આનંદ. આયા૦ ૨
મા મેરી મૈનાવતીસરે મામા ભરથરી જાણ,
ઉજીણ નગરી સફળા તીરથ તીનકી દેવે દાન;
જોગી હોયકર ચલા જંગલમેં લગા ગ્યાનકા બાણ. આયા૦ ૩
કામરૂ દેશ કુમક્ષા દેવી પુરણ કરજે કાજ,
દક્ષણ માતા તું જનુની રખીયો મેરી લાજ;
બારા ઘાટી બંગાલેમેં ગોપીચંદકો રાજ. આયા૦ ૪
છઠ આતી હુઈ મુલકુમેં કરે નોકરી રાજા,
ન્યારી ન્યારી હુડે નોબત બાજે છતીસે બાજા:
હાથી ઉપર કરે અંબાડી બાજે તુરકી બાજા. આયા૦ ૫
ચડા શિકાર ગોપીચંદ રાજા મારા શેર સબ જંગલકા,
સાત સુરમેં ચાહે સુવે ઉનકે પીઠ બંગાલા;
બખતર પાખર ઓર પતકા હાથે સોંવે ભાલા. ચડા૦ ૧

એંસી લાખ અસવાર હમારા ચડતે હેં સબ જંગમેં;
બડે બડે હમ ઝગડે ઝીતે ઘડી પલક ઓર છીનમેં ચડા૦ ૨
પાંચ લાખ પ્યાદલ સબ ચડતે ઘોડે એંશી હજાર;
સીતરે લાખ તો રેપેવે સાંઢીયે હાથી બાર હજાર. ચડા૦ ૩
કડાબીણુ ઓર હાથણી મચ્યા ઢાલ પાસ હમ રખતે;
કાથ પડે ઝગડેકે માંહી સબકે પેહેલે ચડતે. ચડા૦ ૪
શીરોઈ તલવાર હાથમેં કડીયાં બીચ કટાર;
સીંગા ખાનર ફીરે ભટકતા જાણે જુગ સંસાર. ચડા૦ ૫
પાંચ લાખ હાથીકે હોદે તુરીયાં બહોત અપાર;
વીસ લાખ તો પડે જંજીરા તીસ લાખ તલવાર; ચડા૦ ૬
ફીર નકીબ ફોજકે માંહી બડા મોર દીલ બંકા;
ઘોડા ઉપર કરો સજાઈ દેઓ નાગરે ડંકા. ચડા૦ ૭
તીસ લાખ બંદુક નાળીબંદ જાતે ખેમ સંભાલ;
કમર કટારા હાથ શીરોઈ પીઠ ઢલકતી ઢાલ. ચડા૦ ૮
બીશ લાખ તોપાંકે ઉપર એક ઈનામ નીશાન;
તીસ લાખ ઓ પડે જંજીરા એક લાખ અશમાન; ચડા૦૯
દેશ હમારા દુર હે સરે ગોડ બંગાલા શેહેર;
હુંતો ગોપીચંદ રાજા લીયો સીંગને ઘેર. ચડા૦ ૧૦

ટેર.

ગો— ચાલોને સીંગ શીકાર હો શીદાર જમીરા
આદ જમીરા ભોમીઆ સાથે સુણજે ચીત લગાય;
માણુસ મારો રોજકોસવો ફલ લાખેણા ખાય હો સી૦૧

પ્રથમ ભાગ પાહાડકે માંહી બેઠો મારગ રોક
ગામ ઉજાડયો ગોર કોસવો દુખી શેહેરકે લોક. હો સીદાર૦
સેજા મીઠી કામનીસરે ટુટીઅનં કંઠ લગાય,
રાજા મીમીઠા રાજવી સવો સીગાં ચડે શીકાર. હો સીદાર૦ ૩
ઘોડા ઉપર ચડલેવોસરે લે નંગી તરવાર,
બાલ કેશરી ફીપાસેતી લેવા દુશમન કુમાર, હો સીદાર૦ ૪

ટેર.

ગો—થારો સુતો સેર નિઃશંક જગાદે સીંગની,

ટેર

સીંહણી—રાજા સીંગને મત છેડ કરૂં મેં બીનતી.
ગો—ખડી રહે તું સીંગની થારા સીંગને દેહો જગાય,
લાગો મોરચા રજપુતાસે અબ કાં ભાગી જાય. થારે૦ ૧
સીં–તું આદમી બીચ વિસરે ઓ જંગલ બીચ શેર,
તુર તહી તોડે મેચાસરે જીણમેં રતી અણ ફેર: રાજા૦ ૨
ગો–ફેર ફેરકે તું કયા કરે થારા સીંગને લેઊં ઘેર,
ગામ ઉજાડયો ગોરકેસરે મેં ઉણરો માગુ વેર. થારો ૩
સીં–વેર છે થારો આગલો ફેર પીછે પસ્તાય.
ઘેર અહુંકે કાંમનીસ તું બેગ મીલો ને જાય. રાજા૦ ૪
ગો—શેર નીર્શંક પહાડમેં જબ જાગે જબ મારૂં;
ટુડીઅન છોડું જીવતોસરે ટુક ટુક કર ડારૂં. થારો૦ ૫
સીં—નામ લવે ટુકડોસરે મારે ઝાલો ઉઠે અંગ;
સુતો શેર અબ જાગશે વો કરે રંગમેં ભંગ. થારો૦

ગો—રંગમેં ભંગ ચકુમતી લાલી તું તીરીયનકી જાત;
થારા ખાવંદ પજા ચાલશે રજપુતાં દે હાથ. થારો૦ ૭
સીં—સીંગ લડે રજપુતાસે ફીર જાને કયા હોત,
ગો—બડે બડે જોધે જંગલ બીચ મારા સીંગને ડાર,
હાથ છોડ હથીઆર ચલાવા છાતી બીચ કટાર. થારો૦ ૮
સીં—કહાડ કટાર ધરો કરમેમેં કરો શીરોઇ મ્યાન,
ઈતની ખેર કરો તમ રાજા સાહેબ બચાવે જાન. રાજા૦ ૯
ગો—જાન હમારી નહી હે નારી મત કરના મગરૂર;
લાગી ચોટ શીર શેર ફીસતું રાંડ ભાગ જા દુર. થારો૦ ૧૦
સીં—દુર ભાગકે કહાં મેં જાઊં લડુ શેરકે સંગ,
સનમુખ આય મોરચા માંડ કરા ફોજમેં જંગ. રાજા૦ ૧૧
ગો—તીરીયા લડે ખાવીંદકે આગે, જીવે જીતનો પ્યાર;
લગી ચોટ શીર શેર મરનકી તું ઓર કરેગી યાર. થારો૦ ૧૨
સીં—ઓર મરદકુ આગ લગાવુ જો જુજે ભરથાર,
સતી હોયકે સંગ ચલુંગી જલું ઉનકે લાર. રાજા૦ ૧૩

ટેર.

(સીંહણ પોતાના સ્વામીને જગાડે છે)

જાગોરે જાગોરે જંગલરા રાજવી, જાગોરે જાગોરે જંગરાલ રાજવી
ફીર કયા આવે તુજે નીંદ ચડ આયો ગોપીચંદ રાય.
તોરણુ આયો બાંદ—જાગો જાગોરે૦ ૧
ચડ આયો ગોપીચંદ રાજા ચોદસ ઘાલો ઘેર;
અબ સુતે શેનાસરે સરે થે પેલી બસાઓ બેર. જાગો૦ ૨

દલપર દલ ચડે અતી ભારી તેરી એકલી જાન.
દોદો હાથ રાજા સો સો કર ભગવાન. જાગોરે જાગોરે૰ ૩
સીતેર લાખ ફોજકો માલીક વો ગોપીચંદ રાજા,
એક ચોટમેં .અમર ડગાવે અધર બજાવે બાજા. જાગો૰ ૪
સનમુખ આય મોરચા માંડયા તોપ ધરી ફીર ન્યારી,
સોલધમાં કામે સુણ્યાસવો કર ઘોડે અસ્વારી. જાગો૰ ૫

ટેર લાવણી.

ગોપીચંદ—

ખડા વાઘ જદ પડા જમીપર, લગા શીશ ભાલા,
મત કરના પ્રીત રાંડકી, મારા શેર દે ગઈ ટલા;
જાન બચાકર ચલી જંગલમેં ઝગડેસે હારી,
બારા કોસ ફીર દે ગઈ અખાડા પરવત ઓર ઝાડી.
નાલે નાલે ફીરે ભટકતી, જોબન મદમાતી,
જલ જાઓ તેરી પ્રીત સજના મેં જાતીથી મારી;
ઈસ જંગલમેં આગ લગાવું આજ રહું ન્યારી.
મારા શેર જબ હુઈ બિરાની જીતોંકી હારી;
ગોપીચંદને દેખ તમાશા સબ દુનિઆંકુ આયા હાંસા.
તીરીયા કાજ જુઠા પાસા કરદે મોં કાલા. ખડા૰ ૧
ફીરી ફોજ જદ ગોપીચંદકી કયા કહેતા ભાઇ;
રાંડ જાતસે કરકર મોહોબત કયા કીસને પાઈ;
લડે ફોજ બીચ શેર સયાને કેસી વે લડાઈ,
રાંડ ખડી જદ દેખે તમાશા પાસ નહી આઈ;

લગી ચોટ શીર શેર મરમકી ખાઈ ગઈ મુરછાઈ,
મરતા શેર જદ ક્યાજ કહેતા તેરા રાજમેં સુખીજ રહેતા;
મેં કીસીકુ દુખ નહીં દેતા રહો, બોલબાલા. ખડા૦ ૨
ચડી ફોજ જબ ગોપીચંદકી ક્યા કેહેતા સબકુ,
રાંડ જાત જગતમેં જુડી ના ચઈયે હમકુ;
દોલત માયા માલ ખજીના સબી દુનિઆં તુમકુ,
દોલત માયા બેઠા ખજીના યાદ કરો ધરકુ;
ઈતની અરજ અબ સુનલો મેરી સબી જાઓ ઘરકું,
જીતે રહુ તો આન મીલેંગે જાતે જંગલકુ,
જોગી હોકર ધ્યાન લગાઊં પદમ પદારથ જો મેં પાઊં;
જનમ મરનસે મેં ટલ જાઊં હોય ગયા ઉજીયાલા. ખડા૦ ૩
હાકમને જદ કરી હુંશીયારી હરણુ એક લાયા,
બારા હરણી ઉનકે પીછે છલ બલ કીયા,
અપને હાથસે ચોટ લગાઇ હરણા ગભરાયા,
બારા હરણી ઉન કે પછી ગેરાદઈ કાયા,
હરણીકો જદ દેખત તમાશા હાકમ બુલવાયા,
રાંડ જાત એક નહી જુગમેં મનમેં હરખાયા;
અબી કહોતો યહાંસે સરકુ ચલો યાર સબ અપને ઘરકુ,
મોતી કહે મેં રટતા હરકુ. ખડા૦ ૪

ટેર.

ગો—મેનાવતી માતા નીર ભર્યારે થારા નેણુમે,
મૈ—ગોપીચંદ લડકા, બાદલ બરસેરે કંચન મેહેલમેં;

ગો—કયું માતા તું ઉણુમનીસરે નીતકી રહેત ઉદાસ;
 જો કોઇ કેહેવે જીભ કટાવું કરૂં દુશમનકો નાશરે.મૈ૦ ૧
મૈ—ના બેટા મે ઉણુમનીસરે ના કઇ રહું રે ઉદાસ,
રન પલટી બાદલ ચડયોસરે અબ બરસણુકી આશરે. ગો૦ ૨
ગો—ના બાદલ ના બીજલીસરેરે ના કોઈ બાજે વાવ;
 થારે મન ચીંતા ઘણી માને સાચી બોલ બતાવરે. મૈ૦૩
મૈ—સાચ કહેશને સત ડગશેને જુઠ કહે પત જાય;
 ઝાઝ પડી દરીઆવમે શમે અધબીચ ગોથા ખાયરે. ગો૦૪
ગો—ઝાઝ પડી દરીઆવમેં સવે કરદઊં પેલે પાર;
 માર હઠાવું નીરનેશમે કર નંગી તલવારરે. મૈ૦ ૫
મૈ—મ્યાન કરો તલવાર અને તુમ ધરો જમીપર ઢાલ;
 કાયાનગર સુનો પડયો અને અપનો બીરૂદ સંભાલરે ગો૦૬
ગો—મેરો બીરૂદ બરે તન તેરે જો કોઈ આગ્યાઈપાવું;
 માતા હુકમ ફીરે નહી પીછો તુરતહી હુકમ ઉઠાવુંરે.મૈ૦૭
મુઝે ભરૂસા પુત્ર તીહારા તુંહી આગ્યાકારી;
રાજપાટ સપનેકી માયા ઝીતો જમદુવારીરે,—ગોપીચંદ
 લડકા જોગી હોજારે તજદે રાજનેં. ૮

ટેર.

ગો—માનું રાજ કરણુદે, જોગી મત કરરે મા મેનાવતી,
 બારા બરસકી ઉમ્મર મેરી મેં કયા જાનું જોગ;
 ચરચા કરે મુલકકે માંહી હસે શેહેરકે લોક. માનું૦
મૈ—મેરા બચન ફીરે નહી પીછા એ પુરસાકી બાત,

તેરી સુરત તેરા બાપકી સવો જલ બલ હો ગઇ રાખરે. ગો૦
ગો–તેરા બચન ફીરે નહીં પીછા જો રજપૂત સપુત;
દો જુગ રાજ કરણદે માતા ફીર જોગી અબધુત રે; માનું૦
મૈ–પાવ પલકકા નહીં ભરોંસા કરે કાલકી બાત;
કયા જાણું કે કાયા હોવસ જો ઉગતે પરભાતરે. ગો૦
ગો–દીન ઉગે દાતણુ કરૂં ઔર નીતકો દેઊં દાન;
ખટ દરસનકો ભાવ રખુંને વિપ્ર વધાવું માન માનું૦
મૈ–દાન દેવે ફલ કયા હોવેસને ધન દોલત ઔર માયા;
અસલ ફકીરી લે લે લડકા અમર હોસી કાયારે; ગો૦
ગો–કાયા અમર કરૂં એક છીનમેં દુટીઅન સાગેવાર,
પેહેલેં પરણું પદમની સરે વિલખે રાજ કુમાર. માનું૦
મૈ–તીરીઆ જાત જગતમેં જુઠી સુનરે ગોપીચંદ;
જનમ મરનસે હોજા ન્યારો કટે ચોરાસી ફંદરે. ગો૦
ગો–ચોરાશી ફંદ જીણીમેં કયા કયા નીપજે સાર;
સીતેર લાખ ફોજ દલ બાદલ ઉભો કરે પુકારરે. માનું૦
મૈ–કરે પુકાર એક નહી થારો આપણે આપણો કાજ;
મામો થારો દેખ ભરથરી તજ્યો ઉજેણી રાજરે ગો૦ ૧
ગો–તજ્યો ઉજેણી રાજ ભરથરી આગો ગોરખનાથ;
દો જુગ રાજ કીયો પૃથ્વીપર ગયો ગુરૂકી સાથ. મા૦ ૧
મૈ–ગુરૂ દેવનકો દેવ હોસરે ધરો ઉસીકો ધ્યાન;
જનમ મરણસે હો જા ન્યારો બાંચો બેદ પુરાણરે ગો૦ ૧
ગો–ભંવર પડયો ભવસાગર માંહે જામે નીર અપાર;
અવઘટ ઘાટ ઔર નાવ પુરાણી કીસ બીધ ઉતરૂ પાર. મા૦ ૧

મૈ–ધરે ધ્યાન ગુરૂકો લડકા જુઠો સબ સંસાર.
સતકી નાવ ધરમના નેજા ઝીનો જમ દવારરે. ગોપી૦ ૧

ટેર.

આયા એ જોગી નિગમ પહાડસે નહીથા પવન નહીંથા પાણી
જ્યાં હોતીથી અકાશ વાણી નહીથા પુરૂષ નહીથી નારી;
ચાર ખુંટમે ધુધરકાર. આયા એ જોગી૦
બદ્રીનાથમેં પડે હીમાલા આવે સરદકી ટહાડી,
આ પાસામેં સીંગ ધડુકે ઊંચા પરવત ઝાડી. આયા૦
ગુરૂ હમારા સાહોલી ચીમનલાલ કરે સલામ ચેલા બાલ,
ગુરૂ હમારા સાહોલી ચીમનલાલ જાત કામેજી. આયા૦
શ્રીશ્રી કરકે સીતા પુકારે એક ચીતસે રામ,
બાબા આદમ ગુરૂ હમારા ઉસકા ધરતે ધ્યાન. આયા૦
નિગમ પહાડસે આગુકી જગા જહાં રેહેતે જોગેસર નગ્ગા,
પુષ્કરહે હિંદુકા ધ્યાન બાલ બ્યાસકુ મેરા સલામ આયા૦
ગંગા જમનાં તીરથ ભારી નહાનેકુ આવે નરનારી,
સીય ગુરૂકા ભરતા ચેલા માલ ખાવે બોતહી ચેલા. આયા૦ ૬
હરદુવાર હરકી પેહેડી વહાં ગંગા ફીર વેહેતી ટેડી,
માનસીંગને દેખાયા ભાવા અચેક જાગી દવ બતાવા આયા૦
બતલાવણ વાલા પુછેહે બાવા બાહાર કોણ ખડાહે,
બાબા ગોપીચંદ જલએલ ભસ્મ. આયા એ જોગી૦

ટેર.

ગોપીચંદ—
અમર કરોરે કરૂંરે બંદગી ગુરૂ ગુરૂ જલંધર નાથ;

પેલા પુતલા જલ ગયારે પિતા સુધારો કાજ, અમ૦ ૧
જલ બલ મીલ ગયારે તમેરે ધરા રહ્યા સબ રાજ;
અમર કરોરે કરૂં બંદગી ગુરૂ ગુરૂ જલંધર નાથ. અમ૦ ૨
દુસરા પુતલા જલ ગયારે મૈનાવતી મારી માય;
હાથ જોડને કરૂં બંદગી લળી લળી લાગું પાય. અમ૦ ૩
તીસરા પુતલા જલ ગયારે સનમુખ ખડી ઘર નાર;
પેહેલાં પરણું પદમણીસ વો વિલખે રાજકુમાર. અમ૦ ૪
ચોથારે પુતલા જલ ગયારે ચંદ્રાવતી મેરી બેહેન;
રોસ ભરે ચિંતા કરે ભર ભર આવે નેન. અમ૦ ૫
પાંચમારે પુતલા જલ ગયારે ઉગ્રસેન મગરૂબ;
ગામ ઉજાડયો ગોર કેસરેજોગી હુવો અબધુત. અમ૦ ૬
છઠા પુતલા જલ ગયારે ઉભો કરૂં પુકાર;
સરન પડયો ગુરૂદેવ કેરે અબ ચાહે તો માર. અમ૦ ૭
સાતમા પુતલા થીર રહ્યારે ગુરૂ ગુરૂ જલંધર નાથ;
મોતી કહેમન ધીર વાચા સાંઈ બચ ગયો રંક ફકીર. અ૦ ૮

ટેર.

જલંધર—બારા બરસકી ઉમ્મર બચ્ચા ગોડ બંગાલે રાજ કરો.
તુમ રાજા મેં જંગલ જોગી તેરે મેરે કયા કામ;
રાજ કરો ગાદી ઉપરે લેઓ ગુરૂકા નામ. બારા૦ ૧
ગો—ના ચઈયે મુઝે દોલત માયા ના ચઇએ મુઝે ગામ,
હાથ જાડને કરૂં બીનતી ગુરૂ સુધારો કામ;

મેં ચેલા તુમ ગુરૂ હમારા શિરપર મેરા હાથધરો. બારા૦ ૨
જ—તુજે ચેલા ના કરૂં સરે સુણુ રાજા મેરી બાત;
કયું તું મારે પાવ પડતહે જોડતે હે હાથ. બારા૦ ૩
ગો—ભગવાંમે ભગવાન બસતહે ગુરૂ દેવનકો દેવ,
આપ તરે ઓરનકુ તારો કરૂં તુમારી શેવ. મેં૦ ૪

ઢેર લાવણી.

ગોપીચંદ—

સુણો જલંધર આપ નિરંજનજી તુમ ગુરૂ મેં ચેલા તેરા,
પડી ઝાઝ દરીઆવ બીચમેં પાર લગા બેડા મેરા;
તીરીઆ જાત જગતકા ફ્ંદાજી તીન લોક ઈસમે મોઈ,
માત પિતા ઓર બેનજ બંધુ ન્યાત જાત સગા સોઈ;
રાજ ગરભ અભિમાન ગરબ બતાજી પાપ પરગટ દોઇ,
જમી ઓર આકાશ બીચમેં ગયા નહીં સાબત કોઈ,
એ સંસાર ભરા દીલ સાગર જીમ મછી કાટે પોઇ;
ખડ પાલપર કાહે પુકારે રૂપ ધરા જેસે ભોઇ;
બુરા કાલકા ફ્ંદા મેને છોડા રાજ સબ ધંધા,
એ બદન વણ હેગીદા નહી તાજ જહાં જલ ઘેરા. પડી૦ ૧
ધરમ રાજને ધજા ચડાઉજી શિરપર આયકર કાલ ખડા,
જબ ચુકે જબ મારે સોટ જયું ચીડીયાં બીચ બાજ પડા;
કાયા દે અવડે કાયાજી ઉસ મટ્ટીકા બના ઘડા,
લાગે ઠેસ જદ ઉડે ખેસા જદ ટુટે તાર જયું તડા તડા;
બ્રહ્મા બિસનું મહાદેવ થાઈ એ તીનુશે કોન બડા,

ઉનકે આગે એ નહીં ચુકે જાય આસનપર દીયા ખડા;
બુરી કાલકી ફાંસી વો ભુક્ત મરે ચોરાસી,
કહાં મથુરાં કહાં કાસી ચાર ફુટ ફીર ગયા ફેરા. પડી૦ ૨
સતજુગમેં હીરણાકસ રાજાજી મહાદેવને બરદાન દીયા.
સાત દ્વીપ નવ ખંડ બીચમેં સબ પૃથ્વીકા રાજ કીયા;
દ્વપરમેં દુરજોધન રાજાજી અધ સીંગાસન હાથ લીઆ,
આયા કાલ જદ પડા ધરનપર ઘડી એક ફીર ના જીયા,
ત્રેતામેં રાવણુ થા રાજા સબ દેવનકુ કેદ કીયા;
મેઘ માલ દોઉ ભરતે પાણી ચંદ્ર સુરજ જલ તે દીયા
કૃષ્ણુ ભયે કલજુગમેં રાજાજી સબ જાદવ અભિમાન કીયા,
આયા કાલ જદ પડા ધરનપર મર ગયે ગોપી ફોડ હીયા;
ચારૂં જુગકી કહી કહો નાથ અબ કયા રહી,
સંગ કીસકે ગઈ નહી તાગ જહાં જલ ઘેરા. પડી૦ ૩
સુણો નાથ એક અરજ મેરી ગુરૂ વિના કેસી મુક્તિ
બડે મુની એ વિસ્વામિત્ર સબ દેવન મીલ કરી ભક્તિ
સુક્રાચાર અસુરકે દાતાજી બચા ચલીયે જુગતા જુગતી,
ગોરખનાથ ભરથરી રાજા રાજ છોડ માયા મુકતી;
કહેતે મોતીલાલ સભામેં અખંડ જોત કરે જુગતી;
દુશમનકો નાશ ભવાની અરજ સુણો મેરી શક્તી;
ભગત તુમારે તારે સબ અસુર નરકુ મારે
ઢુંડ ઢુંડ કર ન્યારે ઉઠી જોગણી લેહેરાં. પાડી૦ ૪

ટેર દુહા.

ગો—ચપાં નીજરાંરો મેલો મારી બેનરો;

સુણ હે બાંદી કહું હકીકત મેહેલાં નીચે આવ;
ધન દોલત માયા નહીં માગું ભીક્ષા ધરમકી લાવ. ચપા૦ ૧
દાસી—જોગી લુણ ભરાવું થારી ખાલમેં;
બાંદીચારી બાપ રખીશ નહી મુખસે બોલ સંભાલ,
કોણ બેન તું કીસકા ભાઈ લુણ ભરાવું ખાલ;
નામ લેવે તું ગોપીચંદકો ઉઠે બદનમેં ઝાલ. જોગી૦ ૨
ગો— બાંદી મારા બાપ કીસથા લઈ કાલમેં મોલ,
દીવી બેન કો ડાય ચેશને દેખ્યો થારે તોલ;
માલ ખાય મસ્તાની હોય ગઈ બોલે કડવા બોલ. ચંપા૦ ૨
દા— મેરા બચન ફીરે નહીં પીછાં તુજપર આવે રીસ,
કીતને જોગી મંગકર ખાતે ફીરતે દસ ઓર બીસ;
સુણતાં રાજા ઉગ્રસેન થારો અધર કટાવે શીશ. જોગી૦ ૩
ગો—અધર શીશ કટાનેવાલા નહીં પૃથ્વીમેં જાયા,
ના કીસીસે વૈરભાવ મારે ના કીસીસે દાવા;
જાય કહેછે મારી બેનને થારો વીર ગોપીચંદ આય. ચં. ૪

ટેર.

દાસી—બાઈ ગોપીચંદ આયો ભગવા વેસમેં,
ઉઠ એ બાઈ બારણેશ થારો આયો ગોપીચંદ વીર;
જોગી હોયકર ચલા જગલમેં સુનો કર ગયો પીર. બા૦ ૧

ટેર

ચદ્રાબતી—દાસી રાજ કરેરે વીરો દેશમેં,
હે હીતીયારી પાપનીશ માતુ બોલ ન એસા બચન;

નામ લેવે તું ગોપીચંદકા ઝાલ ન માવે બદન દા૦ ૧

દા—જેસી ઝાલ ઉઠી તન તેરો તેસી મુજકુ જાણુ;
નામ બતાયા નારપત માનુ સબ દીયા સેલાણુ. બાઈ૦ ૨

ચં—જોગી જોગી મત કર દાસી મુખસે બોલ સંભાલ;
ઓતો જોગી દુર દેશકો લુણ ભરાવું ખાલ. દાશી૦ ૩

દા—લુણ ભરાવું ખાલમેશ થાને મારૂં જીવસે ડાર;
ભીક્ષા માગે બારણેસ વો ઉભો કરેરે પુકાર. બાઈ૦ ૪

ચં—કરે પુકાર એક નહીં પુછે નીશદીન આયો હાર;
એક સુરતકા અનેક જોગી દીનમે ફીરે હજાર.દાશી૦૫

દા—એક ચંદ્રકો ચાંદણોસ ફીર દુજો ગોપીચંદ;
ત્રીજો ન જોયો પૃથ્વીસ વો કરે ઉજાળો મંદ. બાઈ૦૬

ચં—એક અચંબો સેં સુણ્યો સરે જો ઘર હોય ઉછાવ;
કુંજર કસિયા પાલખીસ વો ધરતી ધરે ન પાવ દાશી૦૭

દા—પાવ બલે ધરતી તપેસરે સુરજ રહ્યો શીર છાંય;
ભીક્ષા માંગે મેહેલમેંસ વો ઉભો કરેરે પુકાર. દાશી૦૮

ચં—દલપર દલ ચડે અતી ભારી વો બંગાલો રાજ;
છત્ર સિંગાસન ચમર ઢોળાવે બેઠ ચલે ગજરાજ, દાશી૦ ૯

દા—કાનમેં મુંદ્રા ગલે મૃગછાલા શીરપર ભગવા વેસ;
સીંગી નાદ બજાવે મુખસે આદ પુરૂષ આદેશ.બાઈ૦૧૦

ચં—હીયો હુલ કરે સખીસ મારો જીવ ધરે નહીં ધીર;
કીસબીધ દેખું વીરનેશ મારે નયણે ન થંભે નીર.દાશી૦૧૧

દા—નેણા નીર રાખલેસ બાઇ બેગ મીલોને જાય;

ધુંપ પડે ધરતી તપેસરે જલે જમીનપર પાવ. બા૦ ૧૨
ચં—ઉઠ એ બાઈ બારણેશ તું લે સખીયાંને સાથ;
કરો આરતી ગોપીચંદકી પુછો મનકી બાત. બા૦ ૧૩

ટેર દુહા.

ગો—મારી બેન સયાની ભિક્ષા આલોની ઉભો બારણે;
ચં—ગોપીચંદ વીરા, જોગી હુવોરે કીણે કારણે.
ચં—કાં સેં લેની સેલી સીંગી કહાં ફુકાયા કાન;
બારા બરસકી ઉમર તેરી તું લડકા નાદાનરે. ગો૦ ૧
ગો—જનમ દીયો મૈનાવતીસરે કિસબીધ લોપું કાર;
મુંડ મુંડામે મેહેલમેશને કિયો ગુરૂકી લાર. મારી૦ ૨
ચં—મરજો મા મૈનાવતીશરે જીને બતાયો જ્ઞાન;
દુજારે મરજો સનગુરૂ થારા ફુક્ય છુરીસૈ કાનરે.ગો૦ ૩
ગો—કાન ફુડાયા મુદ્રા પેહેરી કરલીયા ભગવા વેસ;
માત પિતાને દોષ ન દીજે લીખ્યો બિધાતા લેખ.મારી૦ ૪
ચં—કહાં બિધાતા લીખ ગઈ અને સંગતકા ઉપદેશ;
શેહેર બંગાલા સભી ડુબાયા કર કર ભગવા વેસરે.ગો૦ ૫
તેરા ગુરૂકું આગ લગાઊં દીની ઉલટી શીખ;
રાજ છોડને ભયો મસાની ઘરઘર માગે ભીખરે.ગો૦ ૬

ટેર લાવણી.

ચંદ્રાવતી—

મેરી અબલાકી ઈતની અરજી સુણ ગોપીચંદરે ભાઈ;

માતા મેરી જનમ દુખીઆરણુ રોય મરેગી ભોજાઈ. ટેક.
મેરા બાપકુ એકહી બેટા દુસરા મેને જનમ લીયા;
પુત્ર વિના પરીવાર સખીરી જ્યું મંદીર બીચ એક દીયા.
તેરા સમરણ સબ કોઈ કરતા જીવ જોગીકા ભેસ લીયા;
તેરે બિના અબ સુણરે ભાઈ મરજાવેગી ફોડ હીયા.
હીયા ફોડ મરજાવે કહો કહો જોગી કહાં પાવે;
ઘર ઘર અલક જગાવે કોણ ઉપાય કરૂં ભાઈ. માતા૦ ૧
બીના ભાઈકો બેન ન બોલે જુગમેં રહેવે નહી નાતા;
મુંડ મુડાકર સુણી મેહેલમેં બુરી કરી જો ધર માતા.
દેખ કસાઈ દયા ન આઈ ફાડા કાન અપને હાતા;
ઈસકી કીસ્મતમેં એહી લીખીથી બુરી કરી જોગીદાતા.
શેહેર બંગાલા સબી ડગોયા છોડ ચલે અન ધન માયા;
કોણ દેસસે આયા જલંધર કહા કરે અમર કાયા.
હાથ જોડને કરૂં બીનતી સુણજે તું મેરા ભાઈ;
કહા હે ઉસકી નાત જાત વો હે બણીકી યા નાઈ.
જોગી બનકે આયા છીજે મેરી કાયા.
મોતીને ખ્યાલ ગાયા ભેખ ઉતારોરે ભાઈ;
માત મેરી જનમ દુખીઆરણુ રોય મરેગી ભોજાઈ.

ટેર.

ગો—રતનાદે બાંદી ભીક્ષ ધરમકી લાવના.
રતનાદે—સુણુ બાલક જોગી મેહેલાં નહી અલક જગાવના.
ગો—જોગી ખડા તેરે બારણે લુંડી ભીક્ષા ધરમકી લાવ;

ધુપ પડે ધરતી તપેસ મારે સુરજ શીર તપે છાંય;
ગુરૂસે વીનવું ભિક્ષા ઘરમકી લાવના. ૧
રત—કાં થારી માતા ઘર નહી શાને પિતા ગયો પરદેશ,
કોણ થાને મુસે બોલીઓ તું કર ગયો ભગવો વેસ;
ગુરૂસે વિનવું થાને કોનેરે દીયો ઉપદેશ;
સુણ બાલક જોગી મેહેલાં નહીં અલક જગાવના. ૨
ગો—માતા મેરી ઘર બસે લુંડી ગુરૂ જલંધર નાથ,
અમર કીયો ઈન લોકમેં મારે ધર્યો શીર પર હાથ;
ગુરૂસે વિનવું મેહેલાં ફીરતા હું દીન રાત.
રતનાદે બાંદી ભિક્ષા ઘરમકી લાવના ૩
રત—મેહેલાદા મારગ છોડ દે જોગી યહાંસે હો જા દુર,
ભૂખ્યો હોય તો માંગલે થારો કરૂં રે દળીદર દુર;
દયા મુજ આવતી મેહેલા અન ધન લખમી પુર,
સુણ બાલક જોગી મેહેલાં નહીં અલક જગાવના. ૪

ટેર દુહા.

રતનાદે—

ચલો બાઈ અબ બારણે જોગી અલક જગાવે હે,
અલક જગાવે ને નાદ પુરાવે ને ઉભો કરે પુકાર;
માઈ બાપ વો કછુએ ન કહેવે દીસે રાજકુમાર;
ચાલો બાઈ અબ બારણે જોગી અલક જગાવે હે. ૧
સુણી રાણી પાટમદે આવ ઉઠ બારણે જોગી અલક જગાવે હે.
લોભકો નહીં આકાશ જીણુ છોડી સબ જુગતકી આશ;

માંગતા હે સો બીના લીયે જાવે હે. સુણુ૦ ૧

રાણી—સુણ હે રતન જબાંનકું જતન કર ભાંગ ખાઇ;
આજ ભઇ બોરી હો બતાવતી કે કંથ મેરા વારંવાર જાઈ હે;
જબાન કયા હુઈ બાવરી રાજા તો ગયા સીકાર,
વખત હુઈ આગેકી કર અપણે કામ બેઠી ગુણ ગાવે હે.

ટેર દુહા.

રાણી—

જોગી થારીરે સુરત મારા રાજરી.
થારી સુરત મારા રાજકીશને ખેલણ ગયો શીકાર;
બોલી સુણકર જો મેં દોડી આઈ મેહેલકે બહાર. જોગી૦
કાં થારી માતા ઘર નહીંશને પિતા ગયો પરદેશ;
કોણ થાને મુસે બોલીયો તું કર ગયો ભગવો વેશ. જોગી ૨
ભીક્ષા માગે મેહેલમેસરે ઉભો કરેરે પુકાર;
સુરતા લાગે સામીની સામારે રાણી કરૂણી યાર. જોગી૦ ૩
કોણ થાને મુસે બોલીઓસરે કોણ થાને દીની શીખ;
કાલ પડા ઉણ દેશમેં તું ઘર ઘર માંગે ભીખ. જોગી૦ ૪

ટેર.

ગોપીચંદ જનમકો વેરી રહો.

ગોપીચંદ— ટેર.

ભયો ભયોરે મન જોગી હો ખડા મેહેલકે બહાર.

કરતાં હું પુકાર સુણીયો અરજ મેરી.
અટલ રહો તેરા રાજમેંશરે સબી મેરા રાજ.
આબાદાની મેરી બારસી કુશી તેરી હાજર હોવે સો ભીક્ષા લાવ.
બહોત દેર હુઇ મુજે લાવ ફેરી ગુરૂસે પાયા ગ્યાન,
એ ઘરૂં મેં રાજ ધ્યાન લાવો માઇ ભીક્ષા મુજે હોતી હે અવેરી
ભયો ભયોરે મન જોગી હો. ૧
હોતી હે અવેર જાગે કછુ નહીં ફેર,
માંગતા હે ભીક્ષા ખેર મેં કહા કરૂં જનમકો ભોગી;
સો આજ બન્યો જોગી ગલે ડાલ મૃગછાલા;
અંગ ભરમાઇ હે પલકમેં મુલક ઉઠાય દીનો,
અંગ ઉલટ ગયો દરીઆવ એક છીન માંહે;
બંગાલાકો છોડયો રાજ તજી સબ જુગતકી આલ,
ત્રિયાકુ કહે ગયો માઇ હો જનમકો વેરી હો. ભયો૦ ૨
રાજાકી રાણી સો ગુરૂકી માતા લીખા લેખ બિધાતા,
સો મેં કયા કરૂં પુરબલે પુન્યસે કરી હે ધુણીકી સેવા;
માતા ભર કરી કૃપાસેતી આણુ મીલા હે,
પુજીતો પીરાઇ બદલી હે શેર સો પીયા મે કેસે પીરૂં;
ઇસ જંગલમેં જુડમ જુઠા લગીહે લુટમ લુટા,
નહી બચે જાન રાણી મેં કયા કરૂ.
જનમ ઓર મરનસે ન્યારા નહી કોઇ,
દશ્શ ભયે અવતાર જાને ધરમ ધરાહે,
મચ્છ ઓર કચ્છ વરાહ નરસીંગ રૂપ દેખ હીરણાકસકુ મારા હે
કૃષ્ણને કંસકુ મારા હે.

બુદ્ધાને બુધ હર લીની સબકી કલંકી અવતાર,
મહારાજ બડે હે. ભયો૦ ૪
જનમ ઓર મરણુસે ન્યારા નહીં કોઈ,
દશઈ ભયે અવતાર જાને ધરમ ધરા હે;
સંતનકી સુણી પોકાર આયે જનમ ધાર,
ટુક ટુક કર અસુરકુ મારા હે જીનસે કરે હે અનેક કામ,
અપણા અપણા ભગત દેખતા હે જનકો નામ નહીં આધાર;
રાણી જોઈ ખાવંદ હમારા હે. ભયો૦ ૫
આયો ખાવંદ તેરા સો બસે ચીત મેરા હે,
જલંધરકો જોગ પાયો, જેસાઈ આપ તેસો પલ્લે બાંધીયો પાપ
હરે મહારાજ થાને એસી રીખ કોન બતાઈ હે. ભયો૦ ૬
પિતા ત્રીલોકીચંદ જાને કીયો સબી આનંદ,
માતા તો મેરી મૈનાવતી અમૃતસે ભરી હે;
બેનોઈ તો ઉગ્રસેન જાકો ભર આવે નેન,
બેન તો ચંદ્રાવતી મેરી ચિંતામેં ખડી હે;
રાણી પાટમદે મેરે સનમુખ ખડી હે,
વાહ વાહરે ગોપીચંદ તેને બહોત બુરી કીઈ હે. ભયો૦ ૭

ટેર.

રાણી—રાજા થાને પાખંડ એ ભેદ બતાયો વે,
ગો—ગાઈ માનું બ્રહ્મ ગ્યાંન ગુરૂસે પાયા વે;
રા—કાં હે બ્રહ્મા કાંહે વિસ્નુ કાંહે આદ સન્યાસી,
તીન લોકમેં રાજ ઉસીકા વો કૈલાસકે બાસી;
એસા કીયા પાખંડીને ડાલ ગલે ફાંસી. રાજા૦ ૧

ગો—ઈધર બ્રહ્મા ઈધર બિસ્નુ ઈધર શંકર દેવ,
અગમ નિગમકી સુઝે ઉનસે લગ્યા નેવ;
હાથ જોડને કરૂં બીનતી ગુરૂ દવનકો દેવ. માઈ૦ ૨
રા—તેરા ગુરૂકુ પુછો બે રાજા બિના પુરૂષકી નારી,
બ્રહ્માકો સાવિત્રી સોવે બિસસ્નુકે ઘર રાણી;
મહાદેવ સંગ સોવે પારવતી ડાબે અંગ નિશાની. રાજા૦ ૩
ગો—મેરા ગુરૂને એસા બતાયા કીણુસે બોલના નાહી,
બ્રહ્મા બિસ્નુ મહાદેવને સારી સૃષ્ટિ રચાઈ;
બિના નાર નહી નરકી પેદા મેં લડકા તેં માઈ. માઇ૦ ૪
રા—માઈ માઈ મત કર માનુ તું છે રાજકુમાર,
એક દીન રાજા તું હતો અને તુમ પુરૂષ હમ નાર;
ચેલા કિયા પાંખંડીને છોડ ચલાવો સંસાર. રાજા૦ ૫

ટેર.

રાણી—રાજા હમસે હસ બોલો ચાલો મેહેલાં માંહે.
ગો—માઈ માનુ ભિક્ષા ધરમકીલાવ ગુરૂકી આગ્યા નાહી,
રા—કાંસે લીના ડંડ કમંડળ કાં લીની મ્રગછાલા,
કોણુ ગુરૂ ઉપદેશ બતાયો કીને પેરાઈ માલા;
ગુરૂકા નામ બતાવે જોગ તે કેસા પાવે,
ભિક્ષા માગણુ આયા છીજે મેરી કાયા.
રા—રાજા હમસે હસ બોલો ચાલો મેહેલાં માંહે.
ગો—ડંડ કમંડલ દિયા ગુરૂને ઉને પેરાઈ માલા,
શેલી સીંગી નાદ બજાવે ઓઢણુકુ મૃગછાલા;
ગુરૂને ગ્યાંન બતાયા રસ્તા જબસે પાયા,

ગુરૂ દેવનકો દેવા કરૂં મેં ઉનકી સેવા. માઈ૦ ૨
રા--તેરા ગુરૂકુ આગ લગાઊં ઊને બતાયો ગ્યાંન,
બારા બરસકી ઉમ્મર તેરી તેં રાજા નાદાન;
જલંધર કહીએ ઝેરી જનમકો મેરો વેરી,
ભિક્ષા કેસે લાવું ગુરૂકુ આગ લગાંઊં રાજા૦ ૩
ગો--ચલ બે રંડી નહીં કામકી મુખસે બોલ સંભાલ,
મુકતીકો દાતા જલંધર ઉસ્કો દેતી ગાલ;
જલતી મેરી કાયા ગરબકા બાન લગાયા,
ધાકસે ભાગે હાથી તેં જોબન મદમાતી. માઈ૦ ૪
રા--મેરા જોબન બહોત જોરાવર તેં જોગી બન આયા.
જ્યું જ્યું સુરત દેખું તેરી છીજે મેરી કાયા;
માયા તેને કેસી તોડી બીચડ છઈ મેરી જોડી,
અંતસે ઉઠે જવાલા સુન ગોડ બંગાલે વાલા. રાજા૦ ૫
ગો—ગોડ બંગાલે રાજ કેસે માઇ દો વિપ્રને દાન,
રમતા જોગી હસકર પુજો વધે જગતમેં માન;
માંગ કર લાવે જો ફેરી વેદ ગામે મા તેરી,
ગુરૂ આવેગા મેરી અબ તો ભયા સવેરા. માઈ૦ ૬
રા—હુવા સએરા માગે ફેરા કેસે બોલું નાહીં,
તેરા મેરા ન્યાય હોવેગા ભર પંચાકે માંહી;
પકડ લઊં તેરા પલ્લ કેસે તેં તોડા તલ્લા,
બાપને ભેજું પાતી જનમકો મેરો સંગાતી. રાજા૦ ૭
ગો—તેરે જનમકી તું સંગાતી મેરા જનમને જોગ,
ઈસ બાતાંમેં નફા નહીં હે હશે સેહેરકે લોક;

જોગકી તુંઈ માતા લીખા સો લેખ બીધાતા,
કલપતી કયું તુ મનમેં જોગ લીખા મેરા કરમમેં. માઈ૦૮

રા—લીખા અંક સોઇ બીધાતા કયા કરતા કીરતાર,
જો ઘર રેહુતી મેં બાપકે ઓર મીલે ભરથાર;
સુનો મહારાજ રાજા દેશકા આવે રાજા,
બાપકે મેં હુઊં પ્યારી રેહેતી અટલ કુંવારી. રાજા૦૯

ગો—અટલ કુંવારી રેહેવતીસને જો જનમેં મરજાય,
હમકુ અમ્મર કીયા ગુરૂને કયું મનમેં પસ્તાય;
ગુરૂ હે બાલ હમારા ગ્યાનકા કીયા પસારા,
તેરા ગુરૂ મોતી ગાયા પરમ પદારથ પાવે. માઈ૦ ૧૦

ટેર.

રાણી—

શેહેર બંગાલો યું ઝુરે થારી ફોજ બડી મહારાજ,
બાદલ મેહેલ [illegible] જયું ચમકે રતન જડીત મખાસ;
ભરી સભાકે [illegible]મેં રાજા કરે નીત રાસ. શેહે૦ ૧
જનમ જનમકો તું બડ ભાગી જોગી હુવો કીણ કાજ;
ત્રિઆકુ તું કદ ગયો માઈ શરમ ન આઈ લાજ. શેહે૦ ૨
હાથી ઉપર [illegible] અંબાડી હોદે કરી ગજરાજ;
ઘોડાકી કછુ [illegible] સારી ત્યાગ દીયા મહારાજ. શેહે૦ ૩

રાણી—

જયોરે ગોપીચંદ જોગી આસન વાર બેઠો એક છીનમેં.

આપ ભલો ભડભાગી પહેલી બાવ કીયું કીયોસરે,
અબ કાયકુ ત્યાગી. ભયો૦ ૧
આસન માર બેઠા એક છીનમેં ઈણ સરોવરકી પાલ;
બોતલાયો બોલે નહીંસરે બેઠા આસન માર. ભયો૦ ૨

ટેર લાવણી.

રાણી—
રાજા રાજા ખડી પૂકારૂં જોબન મદમાતી,
જોગી હોયકર ચલા જંગલમેં દેખું જલે મોરી છાતી.
મેહેલા નીચે અલેક જગાવે એ ઉસકા કેહેના,
ગાતાભર એ ભિક્ષા માગે કૈસે કહુ બેહેના;
બીના પુરૂષ હે ત્રિયા જુગમેં જુઠા હે રેહેના,
જયું જયું સુરત દેખુ તેરી ભર આવે નેના;
દોલત માયા માલ ખજીના સબી લુટાય દેના,
જોગન હોયકર ભસ્મ લગાવુ ઉસ રાજાકે સંગમેં જાઉં,
જનમ સંગાતી. જોગી૦ ૧
બારા બરસકી ઉમ્મર તેરી શુનતા દીલજાની.
અગીયારા બરસકી ઘરમેં ત્રીયા ચડતી જવાની;
સાસુ કહે તેરા નાશ બોલતી ઉલટીરે જવાની,
સેહેર બંગાલા સબી ડબોયા ફિરા દિયા પાની;
જોગ જોગી હુવા પલકમેં કર ગયો નાદાની,
સુણો રાજ એક અરજ મેરી તેરે બીના મેરી સુની કચેરી;
દિવા નહીં બાતી. જોગી૦ ૨
એક દીન રાજા તોરણુ આયા સબી કરી ત્યારી,

જો મેં જાનું હોયગા જોગી રેહેતી અટલ કુવારી;
અકલકારી ઘા લગ્યા ખાય ગઇ લાચારી,
બીરજ રહી બરજો નહી માને જગડ જગડ હારી;
જો લીખ ભેજુ મેરા બાપકું શરમકી મારી.
સુરત ભેજ દઉં મેં હલકારા મેરા બાપ દીલભર પ્યારા,
ભેજું પ્રેમ પાતી. જોગી૦ ૩
કબસે જોગી ભયા જલંધરૂ જનમકા ઝેરી,
કોઇ જનમકા માગે બદલા આણુ લિયા વેરી;
હાથ જોડને કરૂં બીનતી સુણો અરજ મેરી,
તુમ જોગી મેં હોઉંગી જોગન રહું સંગત તેરી;
નાલે નાલે ફીરૂં ભટકતી સદા રહું ચેલી,
ધુણી પાણીકી સેવા કરૂંગી ઓર ફીરૂં ફેરી;
મોતી કહે મેં ક્યા સમજાઉં બેઠ સભા મીજલસમેં ગાઉં,
કહો ગુણી મેં ક્યા બતલાઉં રહો ગુણ ગાતી જોગી૦ ૪
ગોપીચંદનો ખેલ રચ્યો હે શીખે સુણે ને ગાવે;
મન ઇચ્છા પુરણ હોવેગી દુઃખ કેબુ ન પાવે.

નવીન ગુજરાતી ભાષામાં.

દોહરા.

ખેલ રચ્યો શુભ મોતીયે, નાચ્યો રૂડી પેર;
સહુકો આનંદ પામિયા, સુણતાં ઉપજે મેહેર. ૧
ગાય શિખે ને સાંભળે, પોહોચે મનની આશ;
ખેલ ભલો પુરો થયો, કહે કવિજનદાસ. ૨

દાન દયા સહુ પાલજો, દાતારો દિન રાત;
ઝાઝી રેહેશે જગતમાં, સુખે તમારી ખ્યાત. ૩

ગોપીચંદ રાજાનો ખ્યાલ સમાપ્ત.

સાચો દેવ કોણ ?

દોહરો.

શ્રદ્ધા રાખી આપણે, કરિયે કોઈની સેવ;
મનમાં ઈચ્છા હોય જે, પામિયે તે તતખેવ. ૧

अंक पहेलो.

प्रवेश १ लो.

(સ્થળ) અકબરનું વિચાર ભુવન.

અકબર અને બિરબલ

અકબર—બિરબલ. આ સઘળા દેવો જુઠા છે કેમકે ઘણા પીરો. દેવો માતાઓ વિગેરે જેટલા પ્રખ્યાત દેવ છે તેટલાની માનતા કરી પણ કોઈએ મારા મનની ઈચ્છા પુરણ કરી નહીં.

બિરબલ—ખુદાવંદ, એમ નહીં બોલો, કારણ કે કોઈ પણ દેવ સાચો નિકળી આવે છે; માટે આપ જે સૌ દેવને એકસરખી ઉપમા આપો છો તે લાયક નથી.

અકબર—(ગુસ્સાથી, એ બિરબલ તું કહે છે કે "કોઈ પણ દેવ સાચો છે" અને જ્યારે સાચો છે ત્યારે એક મ-

હીનાની અંદર તે સાચો છે એમ નહીં બતાવે તો હું તારૂં ઘાણીએ ઘાલીને તેલ કાઢીશ.

બિરબલ—જહાંપનાહ? જો આપની કોઈ પણ દેવ અથવા પીરપર આસ્તા નહીં હશે તો હું ખરેખાત દેખાડી આપીશ.

અકબર—આજથી જા હું તને તે બાબતને માટે એક મહીનાની મેતલ આપું છું. (બિરબલ જાય છે).

प्रवेश २ जो.

(સ્થળ) રસ્તો.

(બિરબલ એકલો)

બિરબલ—(મનમાં) અહો આજે બાદશાહની મેતલને ઓગણત્રીસ દીવસતો થયા માટે તે બાબતપર લક્ષ દઈને ખબર કાહડી જોઈએ, નહીતો આપણું આવતી કાલે મોત છે જે જે કરવું છે તે એકજ દીવસમાં કરાવાનું છે માટે જેમ બને તેમ યત્ન કરી ખબર લાવું ઠીક છે. (એટલામાં એક મરી ગયેલા ગધેડાને ઘસડતા કેટલાક ઢેડ નીકળે છે)

માલો—અલ્યા પોલા.

પોલો—તારા બાપનો બુધવાર, તું તો જોર કરતો નથી ને વળી મને કેહેચ કે ખેંચને.

માલો—ભલા માણુસ, બળ તો કરતો નથી ને આટલી મગરૂબી શાને કરેચ.

પોલો—અલ્યા માલા તારે મારબાર ખાવોસકે ક્યમ? મગર-

બી તું કરેસ કે હું? જરા વચાર કરીને તો બોલ.

માલો—હવે છાનો મરીશ.

પોલો—મરેની તું ને તારો બાપ.

માલો—પણ પણે તારો કાકો વજીરછાબ ઉભા, જરા વચારીને બોલ. (એટલામાં બીરબલની નજર તેમના તરફ જાય છે તેથી તેને ક્યાં દાટે છે તેની ખબર મેળવતો તેની પાછળ જાય છે, આગળ ચાલતાં એક બીમાપટેલ કરીને કણબી મળે છે).

ભીમો—છલામ છાબ, છલામ છે.

બીરબલ—બહુ સારૂ.

ભીમો છાબ અમ સરખું કાંઈ કામ કાજ હોય તો ફરમાવીએજી.

બીરબલ—આજ એક તારૂં કામ પડયું છે.

ભીમો—હું કામ સે મહારાજ?

બીરબલ—આ ઢેડલોક આ ગધેડાને જ્યાં દાટે ત્યાં કોઈ ન જાણે એવી રીતે કબર ચણી આવજે.

ભીમો—બહુ સારૂ મહારાજ.

બીરબલ—પણ જોજે હોકે, એ વાત કોઇ જાણે નહી.

ભીમો—નહિ છાબ નહિ. કોઇ જાણે નહીં.

બીરબલ—ચણી રહ્યા પછી મને ખબર કહેવા આવજે,

ભીમો—ઠીક, એમાં તે કાંઇ કહેવું પડતુ હશે?

પ્રવેશ ૨ જો.

(સ્થળ) બિરબલનું ઘર.

બીરબલ અને તેની સ્ત્રી અને પછીથી ભીમો.

બીરબલની સ્ત્રી—કેમ સ્વામીનાથ આજે મોડા પધાર્યાં;

બીરબલ—પ્યારી, આજે હું જરા કામમાં રોકાયો હતો.

બીરબલની સ્ત્રી—એવું તે શું કામ પડયું હતું?

બીરબલ—સેહેજ.

બીરબલની સ્ત્રી—તોય કહો તો ખરા.

બીરબલ—એમાં શું કહેવું તું! તમને સ્ત્રી જાતને કહેવામાં ફાયદો નથી.

બીરબલની સ્ત્રી—ના ના, મારા સમ જો ના કહો તો.

બીરબલ—જો હું અને અકબર બાદશાહ એક દિવસ વિચાર ભુવનમાં બેઠા હતા ત્યાં બાદશાહે કહ્યું કે કોઈ દેવ દેવસ્થાન સાચુ નથી ત્યારે મેં કહ્યું કે જો આસ્થા હોય તો સર્વ દેવ સાચા અને આસ્થા ન હોય તો સર્વે જુઠા સમજવા. આથી રાજાજીને ગુસ્સો ચડયો અને કહ્યું કે હે બીરબલ આ બાબત એક મહિનાની તને મેતલ આપીને કહુંછું કે જો તું એક મહીના અંદર અગર સંપૂરણ મહીને ખબર નહી લાવે તો હું તારૂં ઘાણીયે ઘાલીને તેલ કાઢીશ. પછી આજ રસ્તે કેટલાક ઢેડ એક મરી ગયેલા ગધેડાને ઘસડી લઇ જતા હતા તેની તરફ નજર જતાં હું તેની પાછળ પાછળ થોડે સુધી ગયો એટલામાં આ ગામના પેલા ભીમાપટેલ છેને તે મળ્યા એટલે મે તેને કહ્યું કે આને જ્યાં દાટે તેનાપર કબર ચણી આજને આજ ખબર દેવા આવજે માટે હમણાં આવવો જોઈયે.

બીરબલની સ્ત્રી—ઠીક, પણ પેલા આવે એજને ભીમાપટેલ

બીરબલ—કયાંછે કયાંછે ભીમાપટેલ.

બીરબલની સ્ત્રી—એ આવે.

બિરબલ—હા ખરે તેજ છે (ભીમો પ્રવેશ કરે છે.)

ભીમો—છાબ પાછા છાબની વાડીમાં દાટયો છે ને તેના-પર વળી એવું ચણ્યું છે કે એના પીરના પીર આવે તોપણ ઉઠવા પામે નહીં.

બિરબલ —સાબાશ ભીમા સાબાશ (પછી બીરબલ પોતાની સ્ત્રીની રજા લઇને જાય છે.)

પ્રવેશ ૪ થો.

(સ્થળ કચેરી)

અકબર બીરબલ પ્રતિહાર વિગેરે.

(બીરબલ એકલો બેઠો છે અને સિંહાસનપર ખાલી પડયું છે એટલામાં પ્રતિહાર નેકી પોકારે છે અને અકબર દરરોજના ધારા પ્રમાણે સિંહાસને બેસે છે અને સઘળા સલામ કરે છે.)

અકબર—આજ તુમારા મહિના પુરા હુવા ઓ ખબર લાયા?

બીરબલ—હાજી.

અકબર—કયા લાયા!

બીરબલ—સારી લાયા હું સાહેબ.

અકબર—જે લાવ્યા હોય તે જલદી કહો.

બીરબલ—આજ્ઞા ખુદાવંત, (એમ કહીને બોલવા માંડે છે.) સાહેબ! આપની જે વાડી છે તેમાં એક ઓલિયા પીરની કબર છે તે સહુને ફળે છે અને આશા છે કે તમને ફળશે.

અકબર—અને કદી નહીં ફળે તો?

બીરબલ—આપ જે હુકમ ફરમાવશો તે માથે ચડાવીશ.

અકબર—આપનો જે કરાર છે તે.

બીરબલ—જો નહી ફળે તો જેવી આપની આજ્ઞા.

અકબર—ચાલો તે જગા મને બતાવો.

બીરબલ—ચાલો સાહેબ.

અકબર—હુકમ કરો કે કચેરી બરખાસ્ત કરે.

બીરબલ—આપની આજ્ઞા.(પ્રતિહારને) કચેરી બરખાસ્ત કર.

પ્રતિહાર—કચેરી બરખાસ્ત. (સર્વ જાય છે)

પ્રવેશ ૫ મો.

(સ્થળ) વાડી.

અકબર તથા બીરબલ.

અકબર—ક્યાં છે તે જગા?

બીરબર—આગળ ચાલો સાહેબ.

અકબર—વાડી તો આ આવી હજુ કેટલે દુર છે,

બીરબલ—વાડીની અંદર. જુવો પને દેખાય છે.

અકબર—હા ઝટ કરો.

બીરબલ—ઠીક મહારાજ. (કબર પાસે પોહોચે છે)

બીરબલ—જે માનતા માનવી હોય તે માનો સાહેબ.

અકબર—(અકબર માનતા માને છે.) જો મારે આજથી એક વર્ષે છોકરો થાય તો હું આ કબરને સોનાની કરાવીશ.

એટલું બોલ્યા પછી જાય છે. વરસ દહાડે અકબરને પુત્ર જન્મે છે તેથી તે સોનાની કરાવે છે અને બીરબલને ઘણું ઈનામ આપે છે.)

સમાપ્ત.

જાહેર ખબર.

જો તમારે કાંઈપણ પુસ્તકો—કાયદાઓ, વારતાઓ, અર્થ, આંકની ચોપડીઓ, ડીક્ષનેરીઓ, ધોરણમાં ચાલતી બુકો સંસ્કૃત પુસ્તકો, નાટકો, કોપી બુકો, વગેરે જે પુસ્તકો જોઈએ તે ઘણાજ સસ્તા ભાવથી અમારી પાસેથી રોકડા કીમતે મળશે. તેમજ મુંબાઈ અને કલકત્તાનાં સંસ્કૃત પુસ્તકો જુજ નફો લઈ મંગાવી આપવામાં આવશે. જેને જોઈએ તેણે સાહેબોએ નીચેને સરનામે પોસ્ટપેડ પત્ર લખવો.

બુ. જેઠાલાલ હરજીવન.

ઠે. નવી સડક ઉપર.